Чичкало-Кондрацька Ірина Борисівна
д.е.н., професор, завідувач кафедри
міжнародної економіки та маркетингу,
Полтавський національний технічний
університет імені Юрія Кондратюка

РОЛЬ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ КРАЇН

Вступ. Однією з основних характеристик розвитку світової економіки на початку XXI ст. є розширення процесів глобалізації, що роблять істотний вплив на розвиток економічних систем як в країнах-лідерах, так і в усіх інших країнах.

Посилення глобалізаційних процесів супроводжується: розвитком світового ринку товарів і послуг, фінансового ринку; створенням глобального інформаційного простору; лібералізацією зовнішньоекономічної діяльності, прискоренням переміщення інтелектуальних, матеріальних, фінансових та інших факторів виробництва; широкою дифузією технологій; перетворенням знання в основний елемент суспільного багатства; транснаціоналізацією виробництва, формуванням міжнародних виробничих комплексів; тяжінням до уніфікації та стандартизації у різних областях, створенням глобального виробничого процесу. В рамках інтернаціоналізованих відтворювальних циклів створюється світовий дохід, участь у перерозподілі якого є головною стратегічною метою будь-якої держави.

Результати дослідження. Аналіз теоретичних і практичних аспектів сучасного економічного розвитку дозволив виділити характерні ознаки глобалізації, а саме:

1) стихійний характер здійснення і спрямованість на реалізацію короткострокових інтересів розвинених країн, загальний виграш яких від високого рівня відкритості національних економік перевищує їх втрати;

2) збільшення нерівномірності розвитку і посилення диспропорцій світової економіки, розширення експансії транснаціонального капіталу, нарощування панівних позицій розвинених країн на глобальних ринках товарів і послуг;

3) ігнорування соціально-економічної, культурної, історичної специфіки розвитку національних економік, яка обмежує історичні альтернативи;

4) обмеження національного суверенітету і посилення диктату з боку міжнародних фінансових інститутів, послаблення ролі держави в регулюванні національних економік, загострення глобальних проблем;

5) пріоритет ідеології ринкового фундаменталізму, який породжує загрозу духовного збідніння людства, втрати національної ідентичності, стандартизації та уніфікації національних культур, звичаїв.

На сучасному етапі глобалізація проявляється шляхом розвитку різних форм організації економіки в світових масштабах. Це веде до посилення технологічної взаємозалежності, об'єднання та уніфікації ринків, сприяє динамічному зростанню торгівлі та переливанню капіталу між окремими країнами і регіонами. Глобалізація ринків тягне за собою збільшення конкуренції, спонукає компанії розвивати і оновлювати виробництво та використовувати нові форми збуту.

У сучасних умовах на загальний характер економічного розвитку (в тому числі і технологічного) національних економік сильно впливає система екзогенних факторів, пов'язаних з функціонуванням глобальної економіки, розширенням економічного простору діяльності національних суб'єктів господарювання, збільшенням інформаційного потенціалу НТП, посиленням ролі наднаціональних інститутів в системі регулювання світогосподарських зв'язків.

Однозначно оцінити вплив глобалізації на світову та національні економіки не можна. Глобалізація, з одного боку, надає нові можливості

країнам, регіонам, підприємствам, а з іншого – створює значні труднощі для розвитку.

Позитивний вплив глобалізації полягає в тому, що вона сприяє:

- поглибленню міжнародного поділу праці, інтернаціоналізації виробництва і технологій внаслідок диверсифікації господарських зв'язків різних виробничих структур;

- поширенню нових інформаційних технологій і пов'язаних з ними переваг, переходу на ресурсозберігаючі та екологічні технології;

- економії на масштабах виробництва, що може привести до зниження цін, отже, і до стійкого економічного зростання, підвищення рівня зайнятості населення та життя;

- підвищенню продуктивності праці в результаті раціоналізації виробництва на глобальному рівні і поширенню передових технологій, а також конкурентного тиску на користь безперервного впровадження інновацій у світовому масштабі;

- вільному поширенню капіталів, зростанню зарубіжних інвестицій, розширенню можливостей для розвитку інфраструктури;

- скороченню витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій (що дуже важливо, оскільки загальне підвищення цінової конкурентоспроможності виробників є актуальним питанням);

- забезпеченню інвестиційної привабливості країни для іноземних інвесторів за рахунок її приєднання до загальноприйнятих у світі регулятивних норм;

- збільшенню можливостей входження країни у великі міжнародні коопераційні проекти, які в перспективі можуть забезпечити істотне підвищення конкурентоспроможності та розширити можливості більш вільного доступу до зарубіжних ринків за рахунок зменшення тарифних і нетарифних бар’єрів.

Висновки. Узагальнення впливу глобалізаційних процесів і технологічного прогресу на трансформацію національних економічних

систем дозволило нам сформувати передумови для їх інноваційного розвитку:

1) загострюється міжнародна конкуренція, що вимагає підвищення конкурентоспроможності країни, регіонів та його науково-виробничих систем;

2) збільшується ступінь доступності до необхідних факторів виробництва;

3) розширюється участь регіонів в міжнародних виробничих комплексах, кластерах;

4) з'являється можливість доступу до нових технологій;

5) транснаціоналізація виробництва дозволяє підприємствам брати участь у торгівлі ТНК;

6) прискорюється поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій;

7) змінюються пріоритети і критерії виробничої діяльності, що вимагає активного впровадження інновацій;

8) розширюються масштаби зовнішньоекономічної діяльності внаслідок її лібералізації;

9) збільшуються обсяги іноземних інвестицій, що дозволяє використовувати їх для оновлення виробництва;

10) підвищується якість продукції, рівень її екологічності відповідно до міжнародних стандартів;

11) актуалізується проблема освоєння енерго- і ресурсозберігаючих технологій;

12) удосконалюється структура і організація виробництва, використовуються нові методи управління виробництвом;

13) підвищується інтелектуальний рівень працівників тощо.

Список використаних джерел:

1. Чичкало-Кондрацька І.Б. Інноваційний розвиток регіональних науково-виробничих систем: [Монографія]. – Полтава: Полтавський

літератор, 2011. – 392 с.